

НОВИ САД - На данашњи дан 1859. - Рођен је српски сликар Паја Јовановић, представник академског реализма, члан Српске краљевске академије, српски сликар који је стекао европску репутацију. Највећи део живота провео је у Бечу у којем је и умро 1957. Био је изванредан познавалац сликарског заната и инспирисао се српском националном историјом. Насликао је велике иконостасе у Саборној цркви у Новом Саду и у цркви у Долову и портретисао више владара и црквених достојанственика. Радио је и фолклорне и историјске композиције, укључујући "Сеобу Срба", "Проглашење Душановог законика", "Таковски устанак", "Мачевање", "Кићење невесте".

Данас је недеља, 16. јун 2019. До краја године има 198 дана.

1671. - У Москви је јавно погубљен вођа устанка донских козака и сељака Степан "Стењка" Тимофејевич Разин, предводник буне од 1667. против руских спахија и царистичке администрације која је слободне козаке претварала у зависне кметове. Побуњеници су заузели Царицин (садашњи Волгоград), Астрахан, Саратов и друге градове између Дона и Урала и у Поволожју, али се устанак развијао стихијно и на крају је у крви угушен.

1779. - Шпанија је објавила рат Британији и почела опсаду Гибралтара.

1826. - Турски султан Мехмед II је после побуне јаничара, угушене у крви, укинуо институцију јаничара и увео низам (редовна војска). Јаничари су установљени 1330. одлуком султана Орхана, и то тако сто су одузимана и превођена у ислам деца хришћанских поданика, да би се онда систематском обуком од њих устројиле посебно ефикасне војне јединице. Мурат II је дозволио да у јаничаре буду примани и Турци, а 1638. укинута је одузимање хришћанске деце. Како је Турска временом пропадала све чешће се догађало да Јаничари изазивају нереде и временом су постали опасни за турску власт па их је султан Мехмед II 1826. потпуно укинуо.

1852. - У Новом Саду је штампан први број листа "Сербски дневник", с књижевним додатком "Седмица", који је потом излазио 12 година. У листу, који је покренуо и издавао Данило Медаковић, сарађивали су многи велики српски књижевници. Када је 1859. Медаковић прешао у тадашњу Кнежевину Србију, уредник листа постао је Јован Ђорђевић (књижевник, класициста, аутор текста српске химне "Боже правде").

1858. - Рођен је шведски краљ Густав V, који је током владавине од 1907. до смрти 1950. осигурао неутрални статус Шведске у оба светска рата.

1876. - У Цетињу је, после преговора вођених од октобра 1875. до фебруара 1876. потписан уговор о савезу Србије и Црне Горе против Османског царства. Била је то припрема за ратове против Турске 1876. и 1878.

1890. - Рођен је енглески филмски глумац Артур Стенли Џеферсон, познат као Стен Лорел, један од двојице глумаца из познатог комедиографског тандема (са Оливером Хардијем). Филмски продуценти и данас убирају профит од њихових филмова, а њих двојица завршила су у сиротиштима. Филмови: "Музичка кутија", "Наши односи", "На дивљем западу", "Два добра другара", "Фра ђаволо", "Ми из Оксфорда", "Велики посао", "Наша жена", "Удри бригу на весеље".

1917. - Сазван је Први сверуски конгрес Совјета.

1917. - Рођен је Ирвинг Пен, амерички фотограф. Био је знаменит је по фотографијама

на којима доминира строга једноставност. Радио је портрете славних, модне фотографије, као и различите уметничке фотографије с мотивима од класичне мртве природе до егзотичних крајева планете. Каријеру је започео 40-их као модни фотограф часописа "Вог". Велику славу донели су му портрети Мајлса Дејвиса, Спенсера Трејсија, Џорџије О'Киф и Пабла Пикаса. Једна фотографија за коју је позирала његова супруга манекенка Лиса Фонсагривс, продата је 2004. за чак 57.000 долара.

1920. - У Лондону је одржана прва седница Друштва народа, претече Уједињених нација, основаног ради очувања мира и колективне безбедности после Првог светског рата.

1930. - Умро је српски политичар и филолог Љубомир Стојановић, секретар Српске краљевске академије, који је 1921. с Јашом Продановићем основао Републиканску странку и био њен први председник. Претходно је као припадник Самосталне демократске странке више пута био министар просвете и једном Председник владе. Дела: монографија "Живот и рад Вука Стефановића Караџића", стари српски писани споменици "Мирослављево јеванђеље", "Стари српски натписи и записи" (шест књига), стари летописи, дела Вука Караџића, укључујући "Вукову преписку", уџбеници граматике, студије о старим српским штампаријама, о српским храмовима у 15. и 16. веку, о архиепископу Данилу.

1942. - На Конференцији на Тјентишту 38 делегата Црне Горе, Боке и Санцака донело је у Другом светском рату резолуцију у којој је као једини циљ означено истеривање окупатора и истакнуто да је народноослободилачки покрет у Црној Гори, Боки и Санцаку саставни део борбе народа Југославије.

1944. године на Вису је, у Другом светском рату, постигнут споразум југословенске краљевске избегличке владе - која је била под снажним притиском званичног Лондона - и Националног комитета ослобођења Југославије, који су потписали др Иван Шубашић (Председник владе и хрватски бан) и Јосип Броз Тито. Тим документом предвиђено је да нову владу формирају "демократе", некомпромитоване сарадњом с окупатором и изјавама против народноослободилачког покрета. Договорено је и да избегличка влада призна тековине народноослободилачке борбе, а да о облику владавине буде одлучено после ослобођења Југославије.

1946. - Умро је композитор, музиколог, педагог и музички критичар Милоје Милојевић,

професор Музичке академије у Београду, један од зачетника музикологије у Србији. Докторат музичких наука стекао је 1925. у Прагу, и био је први Србин с тим звањем. Основао је београдски оркестар "Цоллегиум мусицум" којим је и дириговао. Стварао је под утицајем романтизма, импресионизма и експресионизма и инспирисао се народним мотивима. Дела: клавирске композиције "Четири комада", "Мелодије и ритмови са Балкана", хорови "Муха и комарац", "Пир илузија", циклус соло песама "Пред величанством природе", музиколошки списи "Основи музичке уметности", "Студије и чланци".

1958. - Обешен је мађарски државник Имре Нађ, Председник владе Мађарске од 1953. до октобра 1956, кад је у Мађарској избила антикомунистичка побуна. Пошто су совјетске трупе скршиле побуну - за коју је Москва кривила Нађа - осуђен је на смрт као издајник.

1960. - Председник САД Двајт Ајзенхауер морао је да одложи посету Јапану због антиамеричких нереда у тој земљи.

1961. - Руски балетски играч Рудолф Нурејев затражио је азил у Француској док је у Паризу гостовао са ансамблом балета "Киров".

1963. - Русиња Валентина Терјешкова постала је прва жена космонаут, полетевши у орбиту око Земље космичким бродом "Восток 6". Она је као шести совјетски космонаут облетела Земљу 48 пута и спустила се 19. јуна.

1976. - У Совету, највећем црначком насељу у Јужној Африци, избили су криви расни нереди у којима је током неколико месеци погинуло најмање 600 црнаца и три белца. Совето је предграђе Јоханесбурга, формирано као насеље за "обојене" индустријске раднике у Јоханесбургу, пошто у време апартхејда они нису смели да станују у самом граду.

1977. - Председник САД Џими Картер и панамски вођа Омар Торихос потписали су уговор којим је предвиђено да Панамски канал буде предат 2000. у власништво Панаме.

1977. - Умро је немачки ракетни инжењер Вернер фон Браун, конструктор нацистичких ракетних пројектила "Фау- 1" и "Фау-2", којима је у Другом светском рату бомбардована Британија. После рата емигрирао је у САД, где је руководио производњом ракетних пројектила "Редстоун" и "Јупитер Ц", којим је 1958. лансиран први амерички вештачки сателит "Експлорер-1".

1979. - Под оптужбом за корупцију, погубљен је генерал Игратијус Куту Ачемпонг, војни управљач Гане од 1972. до 1979.

1992. - САД и Русија постигле су договор о смањивању арсенала далекометних нуклеарних ракета до 2003. за две трећине.

1995. - Савет безбедности УН изгласао је резолуцију о слању у Босну и Херцеговину 12.500 припадника тзв. Снага за брзо реаговање, које су се у августу и септембру 1995. са авијацијом НАТО бориле против Срба у Босни, што је одлучујуће допринело преокрету у грађанском рату.

2001. - После 11 година компликованих радова, окончани су радови на кривом торњу у Пизи, чиме је спасена једна од највећих италијанских туристичких атракција.

2006. - Шефови држава ЕУ на самиту у Бриселу усвојили су Декларацију о Западном Балкану, у којој се наводи да је "мирна и просперитетна Србија, у потпуности интегрисана у европску породицу нација, од кључног значаја за стабилност региона".

2012 - Лидер опозиције у Мјанмару Аунг Сан Су Цхи, у Ослу је, и формално, примила Нобелову награду за мир, која јој је додељена 21 годину раније док се налазила у куцхном притвору у којем је провела виссе од 17 година.

(Танјуг)